

maj 2022

Christian Fuhlendorff

” Den der følelse af, at du er forkert, er meget voldsom.

SUF

MAGASINET

TEMA

VISITATION

50

” – Spiseforstyrrelsen indeholder regler, som gør, at man ikke behøver at spekulere på meget andet end at få det så fysisk dårligt, at der ikke er plads til at tænke på ret meget.

Laila Tulinius

Redaktion: Michael Hansen (ansvarshavende), Peter Borberg, Thorsten Asbjørn, Margrethe Langer og Palle Konnerup.
Kontakt redaktionen: mla@suf.dk · **Tekst:** Peter Borberg, mag.art. & journalist (DJ), Thorsten Asbjørn, journalist (DJ).
Foto: Emil Ryge Christoffersen m.fl. · **Layout:** KreativGrafisk.
Oplag: 2100 · *Forsidefoto:* Claus Bech/Ritzau Scanpix.

Den sociale profil

42

Jeg spiller spillet lidt
anderledes end de
andre

8

Kommuner viser
nye veje for visitation

22

Der, hvor socialpolitik
bliver konkret

26

Det er aldrig,
som vi regner med

30

Kommune vil undgå lange
visitationsprocedurer

58

Kort nyt

36

Uden mål kommer
du ingen vegne

56

Natoverbygninger
går deres sejrsgang

10

”Hvis der ikke er et
mål ude i fremtiden,
skal vi lade være”

32

Pårørende er
centrale stemmer

40

Ejerskab og personlige
mål sætter retningen
for visitationen

54

Opgangen leverer
ny indgang til
fællesskabet

14

Retten til at gå
i hundene er en
grundpræmis i den
moderne retsorden

6

Visitationen mangler
det lange lys

LEDER

Krydsfeltet for de mange hensyn

Af Michael Hansen, direktør, Den Sociale Udviklingsfond

På den ene side af bordet sidder den kommunale sagsbehandler med en kompleks sag. På den anden side sidder et ungt menneske i en sårbar livssituation, som hele sagen drejer sig om. Derudover er der alle sagsakterne, der giver en beskrivelse af alt det, som går forud i form af oplysninger fra alt lige fra psykiatri og behandlingsforløb til skole, arbejdsprøvning osv. Fra Den Sociale Udviklingsfond (SUF) sidder vi med ved bordet, fordi vi muligvis har et tilbud, der kan skabe den fornødne progression i det pågældende menneskes liv.

Vi taler om visitation. Et begreb, som ifølge Den Danske Ordbog kan koges ned til følgende definition: "indstilling eller henvisning til lægelig behandling eller social serviceydelse, foretaget på grundlag af en faglig vurdering." Umiddelbart lyder det ligetil. Men virkeligheden er, at visitation er et krydsfelt med et væld af hensyn og perspektiver. Det mærker vi i høj grad i SUF. Sagen er, at når vi kommer ind i billedet under en visitation, så er det som oftest, fordi de tiltag, der tidligere er blevet iværksat, ikke har vist sig at have den tilstrækkelige effekt.

Det stiller os i en position, som kræver, at vi har opmærksomhed på særligt to forhold:

For det første skal vi evne at se fortiden i en kontekst. I det ligger, at vi forholder os nysgerrigt til de forsøg, der tidligere er blevet gjort i bestræbelserne på at skabe et meningsfuldt liv for det pågældende menneske. Den viden og de erfaringer, som findes i historien, skal vi møde med en socialfaglig respekt og en forståelse for, at der kan være forskellige årsager til, at fortidens kontekster har udspillet sig, som de har. For det andet ser vi det som en af vores vigtigste opgaver at møde mennesket præcist dér, hvor det er i sit liv – lige nu og her. Øjebliksbilledet kan aldrig udviske fortiden, men omvendt må fortiden ikke stå i vejen for hverken nutidens behov eller det mål om udskrivning, som en visitation peger ind i.

I den sammenhæng er udviklingsperspektivet et af de punkter, der står højt på vores dagsorden, når vi deltager i en visitation. Vi ved, at når en kommune henvender sig til os, så er det, fordi kommunen har et ønske om at hjælpe en borger i en bestemt retning og mod en tilværelse med størst mulig selvbestemmelse. Den ambition tager vi dybt alvorligt, og vi er samtidig bevidste om det ansvar, der påhviler os, hvis visitationen munder ud i, at borgeren indskrives hos os.

Det kalder på afklaring fra såvel borgerens, sagsbehandlerens som vores side. Derfor sker det også, at vi siger nej til en indskrivning. Slet og ret fordi vi vurderer, at vi ikke er det rette match for borgeren. Det kan der være flere grunde til. Det kan være en fornemmelse af, at der ikke kan skabes den relationelle tillid, som er en forudsætning for, at vi kan lykkes med en socialfaglig indsats. Eller det kan være, fordi det pågældende menneske ikke er i stand til indgå i den gruppe af beboere, som allerede findes i et af vores tilbud. Nogle gange finder vi løsningen ved at undersøge mulighederne i en af vores 30 afdelinger rundt om i landet. Andre gange peger vi på andre relevante tilbud, som vi vurderer er de rette til at løse opgaven.

Mere end nogensinde er der brug for at holde fast i den høje socialfaglighed under en visitation. I en tid, hvor udgifterne til det specialiserede socialområde er en kilde til dybe panderynker ude i landets kommuner, er der en risiko for, at man går på kompromis med fagligheden for at holde udgifterne nede. Problemet er, at det kan blive en selvopfyldende profeti, hvis det unge sårbare menneske placeres i et tilbud, som reelt ikke kan håndtere de problemstillinger, som vedkommende står med. Visitation kræver omhu. Og det gælder hele vejen rundt om visitationsbordet ...

God fornøjelse!

” Når vi taler visitation, synes jeg, det er vigtigt at slå fast, at sagsbehandlerens udgangspunkt er, at vedkommende har et oprigtigt ønske om at hjælpe det enkelte menneske.

Maibritt Kuszon

Visitationen mangler det lange lys

Kommuner og borgere vinder begge på et skarpere og mere langsigtet blik på formålet for visitationen, mener Maibritt Kuszon, chefkonsulent og tidligere socialchef

Af Peter Borberg, journalist og mag.art.

– Hvis kommunen og det selvejende tilbud bliver skarpere på de sider af visitationsprocessen, som omhandler indhold, formål og mål – og får et mere langsigtet perspektiv – så vil det ikke alene styrke samarbejdet mellem myndighed og den selvejende aktør, det vil i sidste ende også være til fordel for borgeren.

Så klart lyder budskabet fra Maibritt Kuszon, chefkonsulent i kommunernes fælles udviklingscenter Komponent og tidligere socialchef. Til dagligt færdes hun ude i en række af landets kommuner, hvor hun blandt andet yder rådgivning i styrings-, samarbejds- og visitationsprocesser på det voksenalder sociale område. Maibritt Kuszon understreger med det samme, at hun aldrig har mødt en sagsbehandler, der ikke vil borgeren det bedste.

– Når vi taler visitation, synes jeg, det er vigtigt at slå fast, at sagsbehandlerens udgangspunkt er, at vedkommende har et oprigtigt ønske om at hjælpe det enkelte menneske.

Udskrivning starter ved indskrivning
Alligevel efterlyser Maibritt Kuszon det, som hun kalder visitationens lange lys. Et lys, der giver klare

svar på, hvorfor en borger kommer i et bestemt tilbud, og hvad der skal til for at komme ud af det.

– Når en borger visiteres til et tilbud, så savner jeg nogle gange de ord, der ligesom siger, at ‘når vi placerer borgeren lige netop her, så er det, fordi vi vurderer, at borgeren har brug for en intensiv lærings- og modningsperiode med henblik på at flytte i egen bolig inden for en periode på tre til fem år.’ Altså en tilgang til visitationen, hvor udskrivningen allerede starter ved indskrivningen, og hvor der er sat en retning og et mål, som fortæller, hvad det hele skal ende med, siger Maibritt Kuszon, der imidlertid konstaterer, at det er en anden faglig praksis, der er den dominerende.

– For ofte får visitationen karakter af en form for nålestiksoperation, hvor man sender borgeren et sted hen, og så afventer man, hvordan det går. Det kan måske være meget fornuftigt set ud fra en her og nu-betragtning, men slagsiden er, at man glemmer det lange lys.

Sagsbehandlerens krydspres

Med dén pointe in mente bevæger Maibritt Kuszon sig over i sagsbehandlerens store udfordring, nemlig at håndtere det krydspres, der uundgåeligt på-

virker visitationen. Et pres, som blandt andet kommer fra borgere og pårørende, der ikke altid mener, at de får bevilliget det, som de ønsker, og som de synes er det rigtige.

– Det er et pres, som udfordrer sagsbehandleren menneskeligt, men også fagligt, fordi en del af visitationen handler om ikke at komme til at overkompensere borgeren, men at give en støtte på rette niveau, siger Maibritt Kuszon og nævner som eksempel, at hvis en borger får tildelt en nattevagt, men reelt ikke har brug for det, så kan det blive en trykforanstaltning, som borgeren bliver ved med at efterspørge i visitationen. Vi skal passe på ikke at tage ansvaret fra borgerne og gøre dem systemafhængige.

Men krydspreset indebærer også spørgsmål om lovgivning, økonomi og lokalpolitiske forventninger til sagsbehandlerens visitation.

– Mange kommuner har en ambition om at skabe tilbud til borgerne i egen kommune, fordi man vil forhindre, at beskæftigelsesindsatsen flytter ud af kommunen sammen med borgeren, og fordi man ønsker at træne borgerne i at begå sig og danne netværk i hjemkommunen. Det spiller også ind på visitationsprocessen, påpeger Maibritt Kuszon, der samtidig fremhæver, at der skete et markant skifte i visitationsprocesserne, da man bevægede sig bort fra at arbejde beskyttende til at arbejde støttende med fokus på, at borgeren skal lære at mestre eget liv.

Færdigret i Netto

Men uanset sagsbehandlerens krydspres og nye socialfaglige tilgange til visitationen, så understreger Maibritt Kuszon vigtigheden af tydelig borgerinddragelse.

– Når man sætter det lange lys på sagsbehandlingen, er det afgørende, at man har borgeren med, fordi det er her, man finder ud af, hvad borgeren reelt har som sine mål, siger Maibritt Kuszon og nævner som eksempel, at det i en handlingsplan kan lyde, at borgeren skal lære at lave sin egen mad og spise fornuftigt.

– Men hvad nu, hvis borgeren ikke ønsker det? Skal man så blive med at have fokus på det, eller skal man acceptere, at borgeren rent faktisk bare ønsker en færdigret fra Netto?

Maibritt Kuszon ser tit eksempler på, at sagsbehandlere og socialpædagoger i den bedste mening kommer til at overføre egne standarder til de mål, der sættes for en borger.

– Hvorfor er det, at vi absolut vil have, at 25-årige senmodnede borgere skal have et totalt ryddeligt hjem, hvis deres barre for, hvor meget rod de trives med, ligger et andet sted?

Nysgerrighed på visitationsudvalg

En problematik, som Maibritt Kuszon jævnligt oplever udspille sig inden for autismeområdet, hvor et af målene er: 'Der skal arbejdes med det sociale.'

– Hvad vil det konkret sige? Hvor social skal borgeren trænes i at være? Er det fem gange om ugen, eller er det socialt nok at komme i et klubtilbud én gang om ugen, siger Maibritt Kuszon, som pointerer vigtigheden af, at eksempelvis det selvejende tilbud er bevidst om sin rolle i den indledende del af en visitationsproces, hvor målene for en indsats formuleres og i mange tilfælde præsenteres for et visitationsudvalg, som træffer endelig afgørelse om, hvilket tilbud borgeren skal have.

– Som selvejende tilbud skal man huske på, at sagsbehandleren meget ofte skal tilbage til et visitationsudvalg og præsentere sin socialfaglige vurdering af bedste tilbud for borgere. Her er det selvfølgelig vigtigt, at tilbuddet formår at tale ind i den enkelte kommunes agenda og dermed visitationsudvalgs fokus. Men lige så vigtigt er det, at man i samspil med sagsbehandleren får bragt det langsigtede perspektiv i spil, så det ikke blot bliver at agere støtte her og nu, siger Maibritt Kuszon, der selv har siddet i visitationsudvalg.

– For den selvejende aktør, er der et stort potentiale i at hjælpe sagsbehandleren og dermed visitationsudvalget med, at det lange lys kommer på visitationen fra dag ét, slutter Maibritt Kuszon.

” Når man sætter det lange lys på sagsbehandlingen, er det afgørende, at man har borgeren med, fordi det er her, man finder ud af, hvad borgeren reelt har som sine mål.

” Hvorfor er det, at vi absolut vil have, at 25-årige senmodnede borgere skal have et totalt ryddeligt hjem, hvis deres barre for, hvor meget rod de trives med, ligger et andet sted?

Maibritt Kuszon, chefkonsulent i kommunernes fælles udviklingscenter Komponent

Foto: Emil Ryge Christoffersen

” *I en organisation som SUF skal vi både være vågne i forhold til det langsigtede og tiden efter os. Vi har et meget stærkt fokus på relationsopbygningen, og vi sætter alt ind på at skabe den tillidsfulde relation.*

Kristian Larsen, afdelingsleder i SUF Djurs

”Hvis der ikke er et mål ude i fremtiden, skal vi lade være”

SUF-afdelinger udfordrer et for kraftigt her og nu-fokus i visitationen og betoner vigtigheden af, at en visitation til SUF kun er en mellemstation

Af Thorsten Asbjørn, journalist

En visitation må aldrig handle om bare at få skabt en god løsning her og nu og kun orientere sig mod hurtig stabilisering. Det pointerer Kristian Larsen, afdelingsleder i SUF Djurs.

– Vores tilbud er som oftest en mellemstation, og derfor skal vi allerede under visitationen have fokus på, hvad tilbuddet skal munde ud i, siger Kristian Larsen, som er leder af et botilbud for unge og voksne med svære psykosociale problematikker.

Men netop det langsigtede slutdato-perspektiv kommer ikke af sig selv. Både botilbuddet, den unge og den kommunale part kan nemt forfalde til et kortsynet blik.

– Ni ud af ti henvendelser fra kommunerne er akutte sager. Sagsbehandleren står med en borger, hvor

der skal findes en god løsning med det samme. Der har måske været afprøvet tre-fire andre steder, som ikke har fungeret, og nu handler det om at få skabt en stabiliserende løsning, som giver ro. Tilsvarende har den enkelte unge og voksne ofte også kun et aktuelt fokus. Verden har været brændt sammen, og så er der ikke overskud til at tænke længere frem end til i morgen, siger Kristian Larsen og fortsætter:

– I en organisation som SUF skal vi både være vågne i forhold til det langsigtede og tiden efter os. Vi har et meget stærkt fokus på relationsopbygningen, og vi sætter alt ind på at skabe den tillidsfulde relation. Men relationen skal slutte igen, og allerede ved indskrivningen er det vigtigt, at vi har øje for tiden efter os.

De tre steder at gå

Gitte Jensen, afdelingsleder i SUF Midt/Vest, er på linje med sin kollega på Djursland.

– Allerede ved indskrivning er det vigtigt, at vi har den åbne dialog om, at vi på sigt skal kunne undværes i de unges liv, og der er en slutdato. Det kan være et svært perspektiv, når det i første omgang handler om at få opbygget en tillidsfuld relation, siger Gitte Jensen.

Når en ung bliver indskrevet, bruger hun det billede, at socialkonsulenten i begyndelsen går foran den unge, i mellemfasen ved siden af for hen mod udskrivning at gå bagved.

– Vi forbliver støttende, men vi slipper. Målet om at kunne komme til at gå selv skal stå lysende klart, for det gør, at vi fra starten arbejder hen mod den rette progression.

Kristian Larsen supplerer:

– Uden det langsigtede mål ved visitering bliver forløbet perspektivløst.

Kontrakt med tydeligt mål

I det hele taget betoner de to afdelingsledere vigtigheden af den åbne og gennemsigtige dialog fra det tidspunkt, der tages hul på visitationen.

- Målet for indskrivningen får vi formuleret sammen med den unge og sagsbehandleren på et af de indledende møder. Det er vigtigt at få handleplansmål med ind i kontrakten, for ellers er det bare standardformuleringer, som ikke føles forpligtende og nærværende, siger Gitte Jensen og understreger, at økonomi og bevilling altid er clearet af med hjemkommunen forud for visitationsmødet.

– Vi må aldrig udsætte en ung, som møder os, for den skuffelse, at det viser sig, at der alligevel ikke kan bevilges en plads, hvis vi alle vurderer, at det vil være det rette.

Og så har de to afdelingsledere altid et selvkritisk i forhold til, om de er det rette tilbud for den enkelte unge eller voksne.

– Vi må aldrig tro, at vi er verdensmestre til alt. Der kan være sager, som andre tilbud er bedre til, eller hvor vi ikke har plads her og nu. Visitation er ikke blot at lave opgaver til os selv, men at hjælpe unge til det rette. Vi skal ikke være bange for at guide sagsbehandlere videre til andre tilbud, hvis vi vurderer, at det er det bedste for den unge, siger Kristian Larsen.

” *Allerede ved indskrivning er det vigtigt, at vi har den åbne dialog om, at vi på sigt skal kunne undværes i de unges liv, og der er en slutdato. Det kan være et svært perspektiv, når det i første omgang handler om at få opbygget en tillidsfuld relation.*

Gitte Jensen, afdelingsleder i SUF Midt/Vest

TEMA › VISITATION

Retten til at gå i hundene er en grundpræmis i den moderne retsorden

– Tidligere religiøse og moralske forestillinger om pligten til at bevare livet har vi lagt fra os, siger Ditlev Tamm, professor i retshistorie, og peger derved på en af visitationens indbyggede udfordringer

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Foto: Lars Krabbe

Medmindre en borger er til direkte fare for sig selv eller sine omgivelser, så er der ikke meget en sagsbehandler kan stille op, hvis borgeren ikke længere vil tage imod hjælp og ønsker at gå i hundene. Borgerens selvbestemmelse er nemlig en grundpræmis i en moderne retsorden som den danske.

– Helt fundamentalt, så har vi i dag et samfund, hvor borgeren ikke ses som en del af kollektiv, men som et selvberoende individ, der selv kan træffe afgørelser om sit liv med undtagelse af de områder, hvor samfundet vurderer, at borgeren ikke er i stand til at træffe et rationelt valg, siger Ditlev Tamm, forfatter og professor emeritus i retshistorie ved Københavns Universitet, om det retsmæssige forhold, som blandt andet gør sig gældende i en visitationsproces, hvor myndighed og borger mødes.

– Tidligere religiøse og moralske forestillinger om pligten til at bevare livet har vi lagt bag os, tilføjer professoren.

Pligten til at holde sig i live

Ordene peger langt tilbage i tiden, nærmere bestemt til 1600- og 1700-tallet, hvor det var naturretten, som var den gældende, og hvor samfundet forsøgte at opstille regler, der passede til menneskets natur.

– I de tidligere bestemmelser fra naturretten, der dikterede et menneskes rettigheder, finder man også beskrivelser af borgerens pligter, og en af disse var pligten til at tage vare på sig selv. Den pligt har vi ikke i dag, så hvor vi i dag taler om retten til

at gå i hundene, så talte man tidligere om pligten til at holde sig i live og være en god og ydende samfundsborger, siger Ditlev Tamm og uddyber:

– Naturretten udsprang af et religiøst grundsyn, som sagde, at eftersom mennesket var skabt af Gud, så havde man ikke lov til at opløse Guds gave ved at tage sit eget liv, og hvis man alligevel gjorde forsøget, så kunne man frem til Straffeloven af 1866 blive straffet, hvis ikke selvmordet lykkedes.

Visitationens dobbelte formål

I dag har vi for længst sagt farvel til et retssystem, som hviler på religiøse dogmer, og det virker ind på det sociale område og dermed også visitationen og mødet mellem system og borger.

– Når en borger i Danmark i dag har ret til at sige, at 'jeg vil ikke mere,' så afspejler det en moderne retsorden, som hviler på en grundlæggende respekt for individet og tanken om individets frihed. I det ligger, at vi ikke længere ser det som menneskets primære opgave at tjene staten, siger Ditlev Tamm og forklarer, hvordan et sådant skifte i menneske- og samfundssyn påvirker en visitation.

– I dag gør samfundet og helt konkret den enkelte visitation, hvad den kan for at fjerne den materielle årsag til, at et menneske, som ønsker at gå i hundene, rent faktisk gør det. Det kan for eksempel være ved at hjælpe mennesket med at forsørge sig selv. Men i sidste ende er det borgeren, som afgør, om vedkommende ønsker at tage imod hjælpen, slutter Ditlev Tamm.

” Helt fundamentalt så har vi i dag et samfund, hvor borgeren ikke ses som en del af kollektiv, men som et selvberoende individ, der selv kan træffe afgørelser om sit liv med undtagelse af de områder, hvor samfundet vurderer, at borgeren ikke er i stand til at træffe et rationelt valg.

Ditlev Tamm

Ditlev Tamm (f. 1946) er professor emeritus, dr.jur. og dr.phil. ved Det Juridiske Fakultet ved Københavns Universitet med speciale i dansk retshistorie. Han er forfatter til en lang række bøger, der spænder over både historiske, politiske, litterære og kulturhistoriske emner, og derudover er han en flittigt anvendt debattør i dagspressen.

Naturretten

Naturretten, som havde sin storhedstid i senmiddelalderen, tog afsæt i den grundlæggende filosofi, at samfundet hvilede på principielt uforanderlige normer, som mennesket ikke kunne ændre, og at mennesket var underlagt Gud. Op gennem 1800- og 1900-tallet begyndte retstænkningen at stille sig tvivlende over for naturretten, og en mere neutral retstænkning, som ikke sammenblandede ret og moral, vandt frem. Det skabte fundamentet for en tænkning om menneskets ret til at være et selvstændigt individ, fri for unødvendig indblanding fra samfundets side.

TEMA › VISITATION

Kommuner viser nye veje for visitation

‘Sammen med borgeren’ er overskriften på kulturskiftet i sagsbehandlerens tilgang til visitation i Rødovre Kommune. Også i Egedal Kommune rykker borgeren tættere på visitationen

Af Thorsten Asbjørn & Peter Borberg

” *Helt fundamentalt har vi et ønske om at blive bedre til at se på os selv udefra og ind frem for indefra og ud.*

Henrik Abildtrup, social- og sundhedsdirektør i Rødovre Kommune

‘Hvorfor er det lige nøjagtig det her botilbud?’
 ‘Hvorfor er det ikke det her tilbud i stedet?’

Ofte lyder der kritik og skepsis fra borgere og pårørende, der ikke forstår kommunens visitation. I Social- og Sundhedsforvaltningen i Rødovre Kommune besluttede man for fem år siden, at det skulle være anderledes. Under overskriften ‘Sammen med borgeren’ satte man gang i det, som kommunens social- og sundhedsdirektør Henrik Abildtrup ikke tøver med at kalde et kulturskifte i selve måden at tænke visitation på. Gennem interviews og workshops bliver borgerne inviteret ind i kommunens maskinrum for at være med til at definere udfordringer og udvikle løsninger.

– Helt fundamentalt har vi et ønske om at blive bedre til at se på os selv udefra og ind frem for indefra og ud. Kommunens processer og tilgange skal tænkes og ses fra borgerens perspektiv, og det kommer ikke mindst til udtryk i vores tilgang til borgeren under en visitation, hvor vi gør os umage med at møde borgeren med de erfaringer og den historie, som vedkommende kommer ind til kommunen med, siger Henrik Abildtrup.

– Vores ambition er, at borgeren fra første færd skal møde en sammenhængende og nærværende kommune og ikke en kommune, som udelukkende sidder og varetager paragraffer, tilføjer social- og sundhedsdirektøren.

‘Mød mig’

For at lykkes med dén målsætning arbejder man i Rødovre Kommune med såkaldte ‘borgerrejser’ og ledetråde som ‘Mød mig’, ‘Hjælp mig med at finde vej’ og ‘Husk, min verden skal med’, som blandt andet har til formål at skabe klar bevidsthed hos sagsbehandlerne om alle de møder, enheder og tiltag, som en borger kan møde.

Derudover er sagsbehandlerne i dag trænede i metoden ‘åben dialog’ for bedst muligt at kunne spore sig ind på borgerens baggrund og aktuelle situation. Alt sammen er det ifølge Henrik Abildtrup et forsøg på at komme så tæt på borgeren som muligt i en visitation, der skal opleves som et ligeværdigt møde mellem myndighed og det enkelte menneske. – Vi ved, at enhver borger ønsker at blive mødt som

et unikt menneske og ikke som en sag. Samtidig er det vigtigt, at borgeren oplever, at der er sammenhæng i indsatsen, hvilket vi kan bidrage til ved at give borgeren en oplevelse af, at kommunernes forskellige afdelinger taler sammen. Endelig er det afgørende, at vi som kommune tænker bredere end den enkelte borger, så vi fra starten husker at få borgerens venner, familie og placering i civilsamfundet tænkt med ind i visitationen, siger Henrik Abildtrup.

Han fremhæver, at man i Rødovre Kommune desuden har lavet et åbent tilbud inden for socialområdet, hvor grundtanken er, at borgeren aldrig kan gå forkert.

– Her møder borgeren på ét og samme sted socialfolk, familieafdeling, jobcenter, borgerservice osv., som sørger for at hjælpe borgeren så gnidningsløst videre i systemet som muligt.

Tilbudsportalen kan ikke stå alene

Henrik Abildtrup lægger ikke skjul på, at der i dag investeres store mængder tid i ikke mindst den indledende del af visitationen, men social- og sundhedsdirektøren er ikke i tvivl om, at Rødovre Kommune har fat i den lange ende.

– Hvis ikke man gør det på den her måde, så er det min erfaring, at der opstår langt flere forviklinger, fordi borgeren eller de pårørende ikke synes, at det tilbud, som kommunen kommer med, er det rigtige, og så kommer vi til at bruge endnu mere tid. Ved at komme godt fra start med borgerinddragelse og en åben kommunikation, hvor vi fagligt redegør for, hvorfor vi mener, at et bestemt tilbud er det rette, får vi givet den rette støtte, og det betyder, at der bliver brug for mindre støtte på den lange bane.

Kulturskiftet i Rødovre har også smittet af på kommunens samarbejde med eksempelvis private botilbud. Rødovre Kommune prioriterer i dag, at to medarbejdere har fokus på de tilbud, som kommunen samarbejder med eller kan tænkes at komme til at samarbejde med.

– Tilbudsportalen kan ikke stå alene. Hvis vi skal lykkes med at skabe gode forløb med specifikke mål for borgeren, så kræver det, at vi i tæt samspil med borgeren kommer jævnlige ud og møder botilbuddene, siger Henrik Abildtrup.

Min grundlæggende indstilling til en visitation er, at jeg skal være faglig, ordentlig og gennemsigtig. Borgeren har krav på at vide, hvorfor kommunen træffer de valg, den gør, og borgeren skal føle sig inddraget hele vejen.

Lars Erik Hestehave, rådgiver,
Hjemmegruppe og Botilbud, Center for Myndighed
og Social Service i Egedal Kommune

Faglig, ordentlig og gennemsigtig

Også i Egedal Kommune står grundighed og åbenhed højt på dagsordenen i visitationen. For borgere over 18 år starter det typisk med en voksenudredning med henblik på at indkredse den rette støtte.

– Min grundlæggende indstilling til en visitation er, at jeg skal være faglig, ordentlig og gennemsigtig. Borgeren har krav på at vide, hvorfor kommunen træffer de valg, den gør, og borgeren skal føle sig inddraget hele vejen, siger Lars Erik Hestehave, rådgiver, Hjemmegruppe og Botilbud, Center for Myndighed og Social Service i Egedal Kommune.

Men selvom inddragelsen af borgeren er tænkt med fra starten, så understreger Lars Erik Hestehave, at virkeligheden i flere tilfælde viser sig at være en anden.

– Ofte befinder borgeren sig i en vanskelig situation, som gør det svært for vedkommende at tage stilling eller komme med konkrete ønsker, og i andre tilfælde har borgeren slet ikke lyst til at deltage, og så er det en pårørende, værge eller måske en domsanbringelse, der er bestemmende for, hvad der skal ske, fortæller Lars Erik Hestehave og nævner, at der typisk kan opstå udfordringer, når pårørende eksempelvis ønsker støtten placeret et bestemt sted, selvom det set fra et socialfagligt perspektiv ikke er det rette for borgeren.

– Min opgave er altid at finde det tilbud, som er det

rette for borgeren, men det er ikke altid, at de pårørende deler den opfattelse, siger han.

Udstrakt beslutningskompetence

Lars Erik Hestehave fremhæver, at der er sket en del inden for visitationsprocesserne, siden han startede sin karriere i 1999 i en lille kommune på Fyn med godt 5.000 indbyggere.

– Tidligere havde sagsbehandleren en udstrakt beslutningskompetence, men den er generelt blevet mere og mere indskrænket med årene, og i mange kommuner kan det være vanskeligt for sagsbehandleren at træffe endelige afgørelser.

Lars Erik Hestehave glæder sig personligt over, at sagsbehandlerne i Egedal Kommune har en udstrakt beslutningskompetence.

– Det har vi, fordi fagligheden er høj, og derfor kan jeg også tage stilling til sager – om for eksempel bevilling af psykologhjælp – hvis jeg vurderer, at der er behov for det, siger Lars Erik Hestehave, som til gengæld skal omkring kommunens visitationsudvalg, hvis han overvejer at visitere en borger til et helt nyt botilbud.

– Visitationsudvalget er en fornuftig foranstaltning, synes jeg, fordi det er med til at sikre kvalitet og helhed i sagsbehandlingen, slutter han.

Sammen med borgeren

'Sammen med borgeren' er et forsøg på at arbejde med borgerinddragelse og samskabelse på nye måder i Social- og Sundhedsforvaltningen i Rødovre Kommune. Målet er at se og forstå kommunen gennem borgerens oplevelser for at klarlægge de områder, hvor kommunen kan skabe mere sammenhæng for borgeren.

Social- og Sundhedsforvaltningens ledetråde

For at skabe størst mulig borgerinddragelse under visitationen arbejder Rødovre Kommune med forskellige ledetråde, som skal fastholde sagsbehandlerens opmærksomhed på borgerens perspektiv:

- 'Mød mig'
- 'Hjælp mig med at finde vej'
- 'Husk min verden skal med'

TEMA › VISITATION

Der, hvor socialpolitik bliver konkret

– Visitation kræver et centralt fokus, fordi den er vital for borgeren. Men det er nødvendigt at anerkende, at det er en yderst kompleks opgave, siger Leif Olsen, seniorforsker, VIVE

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Lovgivning, økonomi, rettigheds- og skønsbestemmelser, recovery, rehabilitering og borgeren i centrum.

Blot et tilfældigt udpluk af de ord og begreber, som knytter sig til begrebet visitation.

– Visitation kræver et centralt fokus, fordi den er vital for borgeren. Men det er nødvendigt at anerkende, at det er en yderst kompleks opgave, siger Leif Olsen, seniorforsker, cand.scient.soc., ph.d., VIVE, som er det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

– Visitation er der, hvor socialpolitik bliver konkret, og kan gøre en meget stor forskel for de borgere, der har behov og er berettiget til sociale ydelser og tilbud. Det er også her, det bliver konkret, om det lykkes at visitere til de gode løsninger, der understøtter borgernes ønsker og behov i forskellige kritiske faser af livet.

Andres viden

Leif Olsen, der oprindeligt er uddannet sociolog, har blandt andet beskæftiget sig med borgeres forløb med specialrådgivning i forbindelse med overgangen fra amternes tilbud til de kommunale løsninger inden for handicapområdet i slutningen af 00'erne. Derudover har han studeret visitationer og inddragelse af specialiseret rådgivning fra VISO i Socialstyrelsen, der hjælper kommuner og borgere i særligt komplekse sager, hvor der er brug for specialiseret viden og rådgivning for at komme videre. – Overordnet er der ingen tvivl om, at den gennemgående udfordring i en visitationsproces ligger i bevægelsen fra værdigrundlag til praksis, og her kan der være store forskelle på, hvordan kommunerne arbejder med eksempelvis borgernes handleplaner, siger Leif Olsen.

Han har blandt andet fulgt fire kommuners arbejde med at udvikle handleplaner, der inddrager borgere og deres drømme inden for handicapområ-

” *Visitation er der, hvor socialpolitik bliver konkret, og kan gøre en meget stor forskel for de borgere, der har behov og er berettiget til sociale ydelser og tilbud.*

Leif Olsen, seniorforsker,
cand.scient.soc., ph.d., VIVE

det. Det kom der et inspirationskatalog ud af, som kan bruges af andre kommuner og andre dele af det sociale område.

– Dét, som blandt andet viser sig, er, at den kommunale sagsbehandler er afhængig af at få viden fra andre. Det kan være socialpædagogen i botilbuddet eller behandleren i rusmiddelbehandlingen, der har et større kendskab til borgeren, og som bedre kan hjælpe borgeren med at formulere de drømme og ønsker, som borgeren har for sin fremtid, siger Leif Olsen og tilføjer:

– Jeg ville ikke selv kunne formulere, hvad mine drømme er for fremtiden i det korte tidsrum, der er til et møde med en sagsbehandler på kommunen. Derfor kan det være helt afgørende, at sagsbehandleren ud over sin egen gode dialog med borgeren også inddrager andre, der kan hjælpe med at finde frem til de bedste løsninger.

Kommunal klarhed

Hvor megen viden det lykkes sagsbehandleren at indhente, er i sidste ende bestemmende for, hvad kommunen visiterer til. Leif Olsen fremhæver i den sammenhæng, at der er kommuner, som både er dygtige til at arbejde med borgernes livsfortællinger og gode til at skabe klarhed om de valg, som kommunen træffer.

– Når en kommune visiterer til konkrete ydelser og tilbud, er det kommunikationen om sammenhængen, som disse ydelser og tilbud indgår i, der er det vigtige. Dialogen mellem borgeren og sagsbehandleren skal helst understøtte, at det er klart og tydeligt, hvad der er visiteret til og hvorfor, og helst i forhold til de mål, som borgeren gerne vil opnå.

Aktuelt er Leif Olsen blandt andet i gang med at undersøge udviklingen af en ny model for sagsbehandling for voksne på handicapområdet, der skal understøtte inddragelse af borgeren og opbygningen af tillid og retssikkerhed.

– At visiterer til ydelser og tilbud til borgere kan være en vanskelig opgave, fordi sagsbehandlerne skal foretage visitationen inden for rammerne af kommunens organisation og samtidig imødekomme borgerens ønsker, behov og ret til selvbestemmelse, siger Leif Olsen.

Forskellige syn

Selvom vi oftest hører om de sager, hvor det går skævt i en visitation, så er virkeligheden ifølge Leif Olsen, at mange sager også går godt. Alligevel understreger seniorforskeren, at der er meget vigtigt at lære af både de forløb, hvor tingene af den ene eller anden grund kører af sporet, og de forløb, hvor det går godt. En såkaldt GAP-analyse, foretaget af VIVE, dokumenterer, at borgere og sagsbehandlere kan have meget forskellige opfattelser af de samme forløb.

– Det kan handle om mange ting, for eksempel at man ikke lytter og forstår hinanden eller mangler kontakt. Det kan også handle om, at sagsbehandleren har en lovgivning, en faglighed, en økonomi eller noget fjerde, som danner et baggrundstæppe for, hvordan vedkommende ser på sagen. Her kan sagsbehandleren sagtens sidde med det indtryk, at der er gjort, hvad der var muligt, hvorimod borgeren har et andet udgangspunkt og dermed et andet syn på sagen, siger Leif Olsen og fremhæver, at borgeren med god ret kan henvise til grundlæggende værdier om ligebehandling og ret til kompensation for funktionsnedsættelser i socialpolitikken eller værdier og mål i FN's Handicapkonvention eller Verdensmålene, som måske ikke realiseres i den konkrete visitation – sådan som borgeren oplever det.

– Der er store dilemmaer i visitationen, hvor tillid, inddragelse, rettigheder, økonomi, viden, kvalitetsstandarder mv. kan skabe konflikter, og der er behov for at forstå og finde løsninger, slutter Leif Olsen.

Kommunernes overvejelser i visitation til botilbud

Ankestyrelsen offentliggjorde i april 2021 resultaterne af en undersøgelse om seks kommuners praksis og overvejelse i udredningen af borgeres støttebehov og visitation til botilbud. Resultaterne viste blandt andet, at målgruppematch vægtes højere end øvrige hensyn, og at inddragelse af borgere eller pårørende i valget af botilbud varierer. Samtidig dokumenterede undersøgelsen, at kommunerne finder status og handleplaner vigtige for visitationen.

Kilde: Ankestyrelsen

” *Der er store dilemmaer i visitationen, hvor tillid, inddragelse, rettigheder, økonomi, viden, kvalitetsstandarder mv. kan skabe konflikter, og der er behov for at forstå og finde løsninger.*

Leif Olsen, seniorforsker,
cand.scient.soc., ph.d., VIVE

Det er aldrig, som vi regner med

Der gemmer sig ofte en anden historie end den, som sagsakterne viser, når socialkonsulenterne fra SUF møder borgeren under en visitation

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

I én afdeling foretrækker afdelingslederen først at gå i dybden med sagsakterne efter det indledende visitationsmøde med borger og sagsbehandler. I en anden afdeling deltager en socialkonsulent også i det første møde for at have en særlig opmærksomhed på borgeren og danne sig et solidt førstehåndsidtryk.

Tilgangene til visitation er forskellige for afdelingerne i Den Sociale Udviklingsfond (SUF), men alle som én søger de at tage højde for, at det, der beskrives i sagsakterne om en borger, som oftest kun er en lille og kontekstbestemt del af historien om det menneske, der er på vej til at blive indskrevet i SUF.

– Det er aldrig, som vi regner med, og selvom oplysningerne fra psykiatri, kommune, skole osv. selvfølgelig er relevante, forsøger vi allerede i vores indledende møde med borgeren at starte fra et nulpunkt, siger Pernille Tanghøje Christensen, socialkonsulent, SUF Nordsjælland.

Forudindtaget dur ikke

Sammen med sin afdelingsleder har hun ligesom sine kolleger siddet med under talrige visitationer. Hendes medvirken er et bevidst valg fra afdelingens side. Hvor afdelingslederen både tager sig af borgeren og spørgsmålene om eksempelvis

økonomi og de formelle rammer, har Pernille Tanghøje Christensen først og fremmest fokus på førstehåndsidtrykket af borgeren.

– Hvor er borgeren i kontakten? Man kan læse meget i et menneskes øjne, og for os er det et springende punkt, at vi fra starten kan se, om det er muligt at skabe en relation til det menneske, vi sidder over for, siger den nordsjællandske socialkonsulent.

I en anden SUF-afdeling, BOAS Jægerspris, vil afdelingslederen Christina Hartmeyer helst ikke, at sagsakterne bliver for definerende for den indledende visitation. Hun sætter sig ind i den vejledende beskrivelse, men venter med den tilbunds-gående fordybelse til efter mødet med borgeren.

– Jeg vil ikke være forudindtaget, når jeg møder borgeren for første gang, og det er der en risiko for, at jeg bliver, hvis jeg forinden har siddet og læst en bunke sagsakter fra a til z, siger afdelingslederen.

Socialfaglige briller

Samtidig konstaterer både Pernille Tanghøje Christensen og Christina Hartmeyer, at der ofte kan være stor forskel på deres egen oplevelse af borgeren og de oplysninger, som bliver givet under en visitation og gennem sagsakterne.

Foto: Jón Bjarni

” *Jeg vil ikke være forudindtaget, når jeg møder borgeren for første gang, og det er der en risiko for, at jeg bliver, hvis jeg forinden har siddet og læst en bunke sagsakter fra a til z.*

Christina Hartmeyer, afdelingsleder

Foto: Emil Ryge Christoffersen

” *De socialfaglige briller, som man tager på i vurderingen af et menneske, kan være meget forskellige, blandt andet fordi de kontekster, som vi og andre aktører møder borgeren i, er forskellige.*

Pernille Tanghøje Christensen,
socialkonsulent, SUF Nordsjælland

– Jeg havde en borger, som under visitationen blev beskrevet som ‘indadvendt i sin vrede’, men som i virkeligheden viste sig at være aggressiv mod sine omgivelser, fortæller Christina Hartmeyer.

Eksemplet vækker genklang hos Pernille Tanghøje Christensen:

– De socialfaglige briller, som man tager på i vurderingen af et menneske, kan være meget forskellige, blandt andet fordi de kontekster, som vi og andre aktører møder borgeren i, er forskellige, siger hun og fortætter:

– Hvis vi i SUF Nordsjælland står med en ung, som råber og skriger og smækker døren for at tøjle sin vrede, så kan jeg i mange tilfælde se det som en fornuftig strategi. Men andre vil beskrive det som aggressivt, hvilket det efter min mening først er, hvis jeg føler mig truet. Selvom det måske blot kan lyde som et spørgsmål om ord, så har det betydning for det videre forløb, for der er trods alt en forskel på, om du er farlig eller bare er vred.

‘Jeg er sådan én, som ...’

Christina Hartmeyer er enig, og hun oplever, at forskelligheden i beskrivelsen og opfattelsen af borgeren under visitationen kan være en udfordring for den socialfaglige kerneopgave.

– Det smitter af på den historie, som borgeren tager med sig, når borgeren har fået sat et prædikat på sig, der siger, at ‘jeg er sådan én, som ...’ Udfordringen består i, at de såkaldt erkendelsesteoretiske ståsteder mellem os og de øvrige aktører i borgerens liv bliver for forskellige.

Pernille Tanghøje Christensen supplerer:

– En øget opmærksomhed på udveksling af metodiske tilgange under visitationen vil være et godt tiltag, fordi det vil give os et klarere billede af, hvordan der tidligere er blevet arbejdet med borgeren, og hvad der på den måde ligger til grund for beskrivelserne.

Kvalificere visitationen

Samtidig understreger Pernille Tanghøje Christensen vigtigheden af at have respekt for den kommunale sagsbehandler, der sidder med en bunke sager, og som derfor ofte ikke har de samme forudsætninger for at danne sig et fyldestgørende indtryk af en borger som socialkonsulenterne på et bosted.

– Vores opgave består i høj grad i at kvalificere visitationen ved konstruktivt at udfordre det, som står i papirerne. Den viden, som vi får i samarbejdet med borgeren, tager vi med i vores dokumentation og statusmøder med kommunen, så vi i fællesskab opnår en gradvis nuancering af sagen, og jeg oplever altid, at der bliver taget godt imod den viden, vi kommer med, siger Pernille Tanghøje Christensen.

Opsøger netværket

I den sammenhæng rækker Christina Hartmeyer også ud efter viden, som ikke nødvendigvis fremgår af sagsakterne. For eksempel ved at opsøge borgerens netværk efter aftale med borgeren.

– Ligesom vi indhenter referencer på en nyansat, kan jeg sagtens finde på at spørge en borger, om det er okay, at jeg kontakter en privat forbindelse – simpelthen for at få et andet perspektiv på vedkommendes historie, siger Christina Hartmeyer, som indimellem har hørt nogen sige, at der burde indføres faste standarder for visitationer.

– Det er jeg meget betænkelig ved, for jeg tror, det vil ramme det enkelte menneske på en uhensigtsmæssig måde. Man kan ikke standardisere noget så komplekst som sårbare mennesker.

Kommune vil undgå lange visitationsprocedurer

Herningmodellen søger at møde barnet eller den unge så tidligt som muligt og gør op med unødigt visitations-bureaukrati

Af Thorsten Asbjørn, journalist

– Vi skal altid møde det enkelte barn eller den enkelte unge med det, som er mest hjælpsomt uanset bureaukrati og økonomi. Omdrejningspunktet er det, som er mest virksomt for barnet, den unge og familien som helhed.

Lone Eiersted, centerleder, Center for Børn og Forebyggelse, Herning Kommune, har ikke vanskeligt ved at sætte ord på visitations-visionen i det center, hun er leder af. Samtidig er hun godt klar over, at visitationen også møder en virkelighed, som kan udfordre.

– Det er svært, fordi vi er underlagt forskellige rammer og vilkår, men vi gør, hvad vi kan, for at undgå, det bliver barrierer. Det gør vi blandt andet ved hele tiden at arbejde på tværs af forvaltninger og afdelinger. Det tværfaglige samarbejde har stort fokus, siger Lone Eiersted.

En klar model

Tænkningen i den jyske kommune er forankret i den såkaldte Herningmodel, som blev udviklet i 2015, og som siden da har været styrende for, hvordan Børn & Unge Forvaltningen møder det enkelte barn og familien i alle de arenaer, barnet færdes i. Modellen arbejder ud fra, at megen kompetence er

lagt ud til den enkelte rådgiver, og det er en klar kompetenceplan, der bestemmer, på hvilke niveau-er beslutninger træffes.

– Vi afholder ikke visitationsmøder i traditionel forstand. Vi mødes med dem, der har indblik i sagen, sammen med dem, der har beslutningskompetencen alt efter, hvor på indsatstrappen vi er.

Vi benytter sagsbelysningsmøder, Ung i Centrum-møder og andre møde-fora med tværfaglig deltagelse. Derudover visiterer vores socialrådgivere selv direkte til familiebehandling, behandlingspsykologer samt støtte- og kontaktpersoner. Det er dem, der træffer den faglige vurdering, og det er vigtigt at udvise tillid til de fagpersoner, der er tættest på, siger Lone Eiersted og fortsætter:

– Vores mål er gennem forebyggelse og tidligt opsporingsarbejde at nå at gribe ind så tidligt som muligt. At vi sammen med familien finder løsninger til næste skridt, så vi ikke når hen til, at vi skal lave indgribende løsninger, som forældrene ikke er enige i.

For sen opdagelse

Men, understreger centerlederen, alle gode hensigter til trods, så står man i Herning også med eksem-

pler, hvor det ikke lykkes, og kommunen kommer bagefter.

– Vi får også underretninger ind om børn og unge for sent til, at vi kender deres problemstilling tidsnok til, at vi kan undgå en visitation til noget mere indgribende. Det kan skyldes, at vi ikke har opdaget problematikken tidligt nok. Eller også kan det være en ung, hvor forældrene under opvæksten har kompenseret, og hvor problematikkerne så eskaleres i ungdomsårene, fordi man ikke længere kan kontrollere udfordringerne. Så kan angst, stress og depression melde sig med stor kraft, siger Lone Eiersted.

Herning Kommune har ligeledes flere forebyggende tilbud, hvor familier og unge kan henvende sig anonymt. Det gælder blandt andet det uvisiterede tilbud UngMod 24-7, hvor unge mellem 12-25 år kan henvende sig anonymt i forhold til mental og seksuel sundhed. Et tilbud, der drives på tværs af beskæftigelsesområdet, skoleområdet, regionen og Børn & Unge.

– Her griber vi nogle af de unge, som ellers vil have brug for en social indsats efter Serviceloven, siger Lone Eiersted.

Alle blikke med

Et helt centralt element i Herningmodellen er den tværfaglige tænkning og med barnet/den unge i centrum. Sagsbelysningsmøderne og Ung i Centrum-møderne hver anden fredag på tværs af Handicap og Psykiatri, beskæftigelsesafdelingen, socialafdelingen samt Børn og Unge gør, at der aldrig køres solo-blik på en barn- eller ungesag.

– En visitation skal altid ske på baggrund af en grundig drøftelse. Det kan for eksempel være en ung pige med spiseforstyrrelse, hvor det er vigtigt, at vi får inddraget alle parter, inden vi finder ud af, hvad der er det rette tilbud. På et Ung i Centrum-møde beslutter vi aldrig en anbringelse – det er den grundige drøftelse, som går forud. Vi investerer i den tværfaglige indsats, men det gør også, at vi kan skabe den bedste visitation, siger Lone Eiersted, som samtidig placerer barnet/den unge i centrum for det hele:

– Vi skal have det enkelte barn eller unge inddraget så meget som muligt. De skal være inddraget i deres egen handleplan, og den skal laves i deres sprog, så den vækker genklang, og de føler ejerskab. Vi har pt. meget fokus på bruger-evalueringer, hvor vi går ud og spørger de unge, hvordan de oplever kvaliteten af indsatsen.

” *Vores mål er gennem forebyggelse og tidligt opsporingsarbejde at nå at gribe ind så tidligt som muligt.*

Lone Eiersted, centerleder,
Center for Børn og Forebyggelse,
Herning Kommune

Om Herningmodellen

I perioden 2013-2015 blev Herningmodellen afprøvet som et pilotprojekt med inspiration fra Sverige, og siden da er den indført i kommunen. I Herningmodellen arbejdes der målrettet med den rette understøttelse til børn og unge på rette tid. Tilgangen er forebyggende, inkluderende, tværfaglig og helhedsorienteret.

Pårørende er centrale stemmer

Både hos De Anbragtes Vilkår og Landsforeningen Autisme er de kritiske, når kommuner overser pårørende i visitationen

Af Thorsten Asbjørn, journalist

Hos De Anbragtes Vilkår ser man et behov for, at pårørende så meget som muligt er inviteret med ind i visitationen – også når en anbringelse er uundgåelig.

– Pårørende er en afgørende ressource i anbringelsen. Det er de pårørende, som står tilbage, når systemet slipper ved 18-årsalderen eller efter efterværn. På godt og ondt udgør pårørende trykningen for det enkelte barn eller den unge, når sagsbehandlere eller bosteder skifter, siger David Adrian Pedersen, formand, De Anbragtes Vilkår.

Nøgler til samarbejde

Han er ikke blind for, at der er pårørende, som på grund af afmægtighed kan fylde uhensigtsmæssigt meget i visitationen.

– Når vi ser store reaktioner i forbindelse med anbringelse, så er de først og fremmest forståelige og naturlige. Vi er nødt til at se afmægtigheden som en naturlig reaktion, der skal findes nøgler til at samarbejde med, siger David Adrian Pedersen og fortsætter:

– Hvis vi bare "markerer" den som forældrenes in-

dre problem, får systemet tunnelsyn for, hvad det har ansvar for i samarbejdet og den kontekst for anbringelsen, det sætter rammerne for. Vi ville alle reagere i trods, hvis nogen kom og ville fjerne vores børn fra os. Den reaktion er vi nødt til at normalisere, hvis vi i visitationen vil forstå og finde veje til samarbejde. Vi ser forældre, som modsætter sig anbringelser, og det kan naturligvis skabe støj og besværliggør visitationen, når barnet kommer til at stå i en kampzone mellem forældrene på den ene side og systemet på den anden, siger David Adrian Pedersen.

Den svære position

Hos Landsforeningen Autisme har man ligeledes en opmærksomhed på, at forældrenes stemme bliver taget alvorligt i visitationssager.

– Forældrene skal man lytte til. Det kan godt være, at de ikke har en socialfaglig uddannelse, men det er dem, som kender deres barn allerbedst og har en intuitiv forståelse for, hvad barnet har brug for her og nu og på længere sigt, siger Kathe Johansen, formand, Landsforeningen Autisme.

” *Når vi ser store reaktioner i forbindelse med anbringelse, så er de først og fremmest forståelige og naturlige. Vi er nødt til at se afmægtigheden som en naturlig reaktion, der skal findes nøgler til at samarbejde med.*

David Adrian Pedersen, formand,
De Anbragtes Vilkår

” *Autister kan typisk ikke påtage sig advokatrollen for sig selv. De er på udebane i systemet og kan ikke afkode, hvordan de skal agere i rammen.*

Kathe Johansen, formand, Landsforeningen Autisme

” Hvis forældre oplever, at de bliver fraholdt muligheden for fortsat at være forældre, så sætter man dem i en eksistentiel og følelsesmæssig krisesituation. De har brug for fortsat at føle sig som forældre og have medansvar for ikke at ende i total afmagt.

David Adrian Pedersen, formand, De Anbragtes Vilkår

Hun møder ofte forældre, som under visitationer kan opleves at være en hæmsko for processen, fordi de har et udtalt fokus på alt det, som deres barn ikke formår. Men den tilgang er i høj grad forårsaget af det system, som de spiller op imod, påpeger formanden.

– Der er ingen som helst tvivl om, at forældre er nogle af dem omkring et barn, som har det bedste øje for dets ressourcer og potentialer. Men forældrene er blevet skolet i et system, hvor de skal ytre barnets begrænsninger, for ellers ved de, at det er lukket land til for eksempel en STU eller et bosted. På den måde kan de komme til at lyde som den negative stemme, men indtager de ikke den position, bliver barnet ikke visiteret til den støtte, som det har brug for, pointerer Kathe Johansen.

Den unges talerør

At pårørende er så centrale i visitationen, skyldes ifølge Kathe Johansen, at en ung med autisme – eller andre svære psykiske problematikker – kan have svært ved at begå sig i systemet.

– Autister kan typisk ikke påtage sig advokatrollen for sig selv. De er på udebane i systemet og kan ikke afkode, hvordan de skal agere i rammen, siger Kathe Johansen, der samtidig oplever, at kommuner alt for ofte visiterer til egne tilbud uden først at invitere til en åben dialog og blive klog på, hvad der rent faktisk er brug for.

– Det går galt, når forældre og en ung på det første møde – uden egentlig at være blevet hørt – får at vide, at ”det er det her, vi kan tilbyde.” Alt for mange oplever at blive hældt ned i en skål, hvor der ikke er plads til og lydhørhed over for de individuelle nuancer.

Undgå umyndiggørelsen

Når David Adrian Pedersen er ude at holde foredrag i regi af De Anbragtes Vilkår, så møder han ofte forældre, som siger: ”Jeg vil jo gerne have lov til fortsat at være forælder for mit barn.” For ham et udtryk for, hvor vigtigt det er, at de er centrale i visitationen og anerkendes som videnspersoner, ligesom de andre om bordet.

– Hvis forældre oplever, at de bliver fraholdt muligheden for fortsat at være forældre, så sætter man dem i en eksistentiel og følelsesmæssig krisesituation. De har brug for fortsat at føle sig som forældre og have medansvar for ikke at ende i total afmagt, siger han.

Uden mål kommer du ingen vegne

Studerterhue, kørekort, højskole og retningen sat mod et arbejdsliv som sygeplejerske. Med professionel støtte har 19-årige Selena trodset både diagnoser og misbrugsproblemer

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Noget skete dén sommer i 2019. Den dengang 17-årige Selena var under massivt pres. Hun var i gang med et forløb i et rusmiddelcenter for at komme ud af sit hashmisbrug, hun havde netop dumpet sin første eksamen på sin gymnasiale uddannelse, og samtidig afventede hun svar på, om hun kunne blive indskrevet og få en lejlighed i SUF Opgangen i Odense.

Forude ventede en ferie til Tyrkiet i selskab med hendes søster og forældre. De skulle være afsted i fem uger og køre i bil ned gennem Europa. Selena vidste, at hun ikke ville kunne komme til at ryge hash, sådan som hun plejede, når tingene snørede sig sammen, og hun havde behov for at flygte ind i selv.

– Jeg havde røget, lige inden vi skulle afsted, så det var ikke den bedste start på ferien, men jeg havde hele tiden i baghovedet, at det måske alligevel kunne blive en god sommer, hvis jeg fik at vide, at jeg havde bestået matematik og fik en lejlighed hos SUF, fortæller Selena, der fik overbragt nyheden om, at hun havde fået tildelt en lejlighed hos SUF, inden de nåede feriemålet.

Samtidig fik hun at vide, at hun havde bestået sin matematikeksamen. Og uden hash inden for rækkevidde tog perspektiverne for hendes liv sig med ét markant anderledes ud.

– Da jeg kom tilbage efter dén ferie, vidste jeg inderst inde, at det var en ny start i mit liv. Selvom

det blev med bump på vejen, havde jeg fået noget at sigte mod.

Jeg har kæmpet

I dag er Selena udskrevet fra SUF Opgangen, der er et botilbud for unge med psykosociale vanskeligheder. Studenterhuen kom i hus i sommeren 2020, hun har taget et kørekort, og nu går hun efter at blive sygeplejerske.

– Jeg kan godt lide at have håb og drømme – det er dét, der motiverer mig. Uden mål kommer du ingen vegne. Men jeg må samtidig sige, at jeg synes, at det har været en meget lang kamp. Jeg synes virkelig, at jeg har kæmpet, siger Selena, da vi sidder i fællesrummet i SUF Opgangen.

Ved siden af Selena sidder hendes kontaktperson, Carina Sandberg Nielsen, der er socialkonsulent i SUF Opgangen.

– Selena er eksemplet på, hvor meget et menneske kan rykke sig, når man er villig til at kæmpe for det, og samtidig fortæller hendes historie også, hvor vigtigt det er, at der er professionel støtte til at tage de nødvendige skridt, siger Carina Sandberg Nielsen.

Mit 'self care'

Historien om Selena tager sin begyndelse i Ringsted med en opvækst i en familie, hvor forældrene arbejdede meget, og hvor der var megen stress.

– Jeg kom nok lidt i en klemme, fordi jeg dybest set

„ *Dét, som har været udslagsgivende for mig, har været, at jeg har fået plads. Det var mig, som satte retningen for mit liv, men jeg havde samtidig behov for støtten.*

Selena

var et følsomt barn, som havde brug for ekstra omsorg, men det var der ikke altid plads til, reflekterer Selena, der understreger, at hun altid har haft et godt forhold til sine forældre.

– Mine forældre har altid lyttet til mig, og det har været vigtigt, siger hun.

Selena brugte sin store passion for at tegne og male som et pusterum.

– Kunsten var mit 'self care', der bragte mig væk fra al den stress og det pres, som jeg oplevede i min barndom, siger hun.

Men penslerne og lærredet var ikke nok for Selena, som tidligt viste tegn på, at hun reagerede meget temperamentsfuldt, når tingene gik hende imod. Det gjorde de blandt andet i skolen.

– Jeg har altid været hende, der ikke var glad for skolen, og jeg har altid følt mig dum sammenlignet med de andre.

I dårligt selskab

Vreden og utilpasheden førte til, at Selena begyndte at omgås 'de forkerte', som hun udtrykker det. Hun begyndte at ryge hash, som udviklede sig til et dagligt misbrug.

– Det har aldrig været svært for mig at gå fra tanke til handling, og det er ikke specielt godt, hvis man har et misbrug, siger Selena, der dog hele tiden havde et indre håb om, at der et eller andet sted måtte findes en vej til et meningsfuldt liv.

Da hun en dag opdagede, at der i Odense fandtes en gymnasial uddannelse, Flow, der gjorde det muligt at kombinere en studentereksamen med kunststudier, var hun ikke i tvivl: Hun måtte til Odense. Men også i den fynske hovedstad fandtes uheldige bekendtskaber, og Selena røg ud i et nyt misbrug, som hun ikke selv forstod omfanget af.

– Jeg kunne ikke selv se, at jeg havde et problem, selvom jeg røg alene hver dag og indimellem måtte låne penge til mit misbrug.

Afgørende støtte

Skiftet kom, da en psykolog fik overtalt hende til at komme i misbrugsbehandling, og da Selena i sommeren 2019 sad sammen med sin familie i bilen og reflekterede over sin fremtid, var der nogle brikker, som begyndte at falde på plads. Det var blandt an-

det blevet tydeligt, hvem der var hendes sande venner, når hun valgt hashen og stofferne fra.

– Jeg kan huske, at jeg tænkte, at hvis ikke man siger fra over for de dårlige bekendtskaber, man møder på sin vej, så kommer der garanteret nogle, som er endnu værre. Og jeg fik sagt fra, fortæller hun.

Det var dog ikke ensbetydende med, at alting kørte på skinner, og Selena oplevede flere tilbagefald. Støtten fra SUF Opgangen og hendes kontaktperson skulle vise sig afgørende.

– Hvis ikke jeg havde fået støtte, havde jeg formentlig tabt det hele på gulvet, siger Selena i dag.

Carina Sandberg Nielsen supplerer:

– For mig var det tydeligt, at vi stod med en pige, som havde truffet en beslutning om, at der skulle ske noget markant andet i hendes liv. Men det var også tydeligt, at vejen til at kunne guide og støtte hende på rette vis, var lang. Det tog tid at få opbygget en relation, hvor vi kunne arbejde med Selena, for der var meget vrede, vi først skulle igennem.

Det sidste stykke

Noget af det, som Selena reagerede meget stærkt på, var, da der blev sat diagnoser på hendes udfordringer. Meldingen lød, at hun havde ADHD og Borderline og måske en depression.

– Jeg blev så vred, for jeg kunne ikke forstå det, og det føltes mest af alt, som om jeg skulle passe ned i nogle kasser. Jeg ville ikke acceptere det der system, og jeg havde mange diskussioner med forskellige psykiatere, fortæller Selena, der i dag er i stand til at trække på smilebåndet ved tanken om nogle af de sammenstød med systemet, hun fik undervejs.

Hun har sluttet fred med diagnoserne, og i tiden efter sin studentereksamen – hvor landet lukkede ned som følge af corona – har hun arbejdet endnu mere med sig selv.

– Jeg havde et behov for at nå det sidste stykke med mig selv, og derfor havde det en fantastisk effekt på mig, da alting lukkede ned, og jeg kunne gå og finde glæde i selv de mindste ting, siger Selena, som i SUF Opgangen fik en veninde, som hun i dag betegner sig som sin bedste.

– Vi strikker, drikker kaffe og laver negle på hinanden – rigtige pigeting, siger Selena.

Det skal nok gå

Veninden er i dag udskrevet fra SUF, og det samme er Selena om ganske kort tid. Og spørger man socialkonsulent Carina Sandberg Nielsen, efterlader Selenas historie en masse vigtige budskaber.

– Når det er lykkedes for Selena at nå dertil, hvor hun er i dag, så skyldes det, at hun har fået lov til at tage de afgørende skridt i det tempo, der føltes rigtig for hende. Hvis jeg havde stået og sagt ‘du skal’, så var det aldrig lykkedes. Min opgave har været at følge hende, åbne hendes øjne for hendes potentiale og nænsomt bringe hende tilbage på sporet, når tingene gik skævt. Hvis ikke trygheden og tålmodigheden er til stede i indsatsen, er det svært at skabe den udvikling, som Selena har gennemgået.

Selena er enig:

– Dét, som har været udslagsgivende for mig, har været, at jeg har fået plads. Det var mig, som satte retningen for mit liv, men jeg havde samtidig behov for støtten. Og det var det sidste, som gav mig roen til, at jeg kunne nå mine mål. Det har kæmpe betydning, at man får støtte fra en professionel, men som man samtidig har en dybt personlig relation med. Når jeg var nede, og Carina sagde, at ‘det skal nok gå’, så gav det mig trygheden til at fortsætte min vej.

Carina Sandberg Nielsen er ikke i tvivl om, at Selena i dag kan stå på egne ben.

– Du er så meget klar! lyder det fra socialkonsulenten.

” Hvis ikke jeg havde fået støtte, havde jeg formentlig tabt det hele på gulvet.

Selena

TEMA › VISITATION

Ejerskab og personlige mål sætter retningen for visitationen

” *Selena kom med nogle drømme, og selvom det kan lyde en lille smule fluffy, så har det betydning for visitationen, fordi det betyder, at både vi og kommunen har noget, vi kan tale ind i.*

Carina Sandberg Nielsen,
socialkonsulent i SUF Opgangen i Odense

– Historien om Selena er mønstereksemplet på, hvor afgørende det er at have den unge konstruktivt inddraget i visitationen fra dag ét, siger Carina Sandberg Nielsen, socialkonsulent, SUF Opgangen

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Når Carina Sandberg Nielsen, socialkonsulent i SUF Opgangen i Odense, i dag ser tilbage på den visitation og handleplan, der ledte Selena frem til studentereksamen, udskrivning, et liv i egen bolig og et mål om uddannelse, så er socialkonsulenten ikke i tvivl om, hvad det er, som lykkedes:

– Historien om Selena er mønstereksemplet på, hvor afgørende det er at have den unge konstruktivt inddraget i visitationen fra dag ét, siger Carina Sandberg Nielsen, der tydeligt genkalder sig samarbejdet med den kommunale sagsbehandler om en ung kvinde, der bestemt havde sine udfordringer, men som ikke desto mindre var i stand til at formulere sine mål.

– Selena kom med nogle drømme, og selvom det kan lyde en lille smule fluffy, så har det betydning for visitationen, fordi det betyder, at både vi og kommunen har noget, vi kan tale ind i. Når Selena eksempelvis udtalte sin drøm om en studentereksamen, så gav det sagsbehandleren og os en pejling af, hvor vi skulle henad, og det gjorde det nemt at lave en konkret handleplan med mål og delmål, som Selena tog ejerskab på, og som kommunen kunne bakke op om.

Kvalificere samarbejdet

Selvom Carina Sandberg Nielsen betoner, at der

har været modstand og udfordringer undervejs, så fremhæver hun, at historien om Selena er et godt eksempel på, hvor vigtigt det er for visitationen og samarbejdet mellem kommune og det sociale tilbud, at den unge fra starten får vakt et minimum af engagement. En ofte vanskelig opgave, understreger socialkonsulenten.

– Det er bestemt ikke alle unge, der som Selena er i stand til at formulere deres mål eller drømme i den indledende del af visitationen. Nogle kan have mere diffuse mål som for eksempel 'jeg vil bare gerne kunne bo for mig selv', fortæller Carina Sandberg Nielsen, der som socialkonsulent ser det som en af sine vigtigste opgaver under de indledende møder at hjælpe den unge til at blive så konkret som mulig, fordi det kvalificerer visitationen.

– Ofte sker der det, at vi i samarbejdet med den unge får øje på såvel udfordringer som muligheder, som vi kan gå tilbage med til kommunen, hvorved handleplanen kan gøres endnu skarpere. Og det er den tætte og løbende dialog med den unge og kommunen, som gør, at vi til sidst står med de bedste forudsætninger for at lave en meningsfuld udskrivning, hvor ejerskabet for den unges næste mål træder tydeligt frem, slutter Carina Sandberg Nielsen.

Jeg spiller spillet lidt anderledes end de andre

DEN SOCIALE PROFIL:

Børnepsykiatri, specialskole, misbrug og en fejl diagnose som grænsepsykotisk. Den populære podcastvært og standupkomiker Christian Fuhlendorffs baggrund er ikke som de flestes, og den taler med, når han går på scenen.
– Komikerens job er at sige det, der ikke må siges, siger han

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

” *I mange år havde jeg fået at vide, at der var noget galt med mig, hvilket jeg havde haft svært ved at acceptere, for når jeg kiggede ned ad mig selv, så havde jeg to arme og to hænder ligesom alle andre, og jeg tænkte ‘hva’ fanden er det her for noget?!’ Ikke desto mindre var jeg endt med at acceptere, at der var noget galt, og så skulle jeg pludselig forholde mig til, at det var der nok ikke alligevel. Det var svært.*

Christian Fuhlendorff

Jeg hader at være her. Jeg hader at være dér, hvor mit humør ikke er i balance. Jeg bliver i tvivl om det hele. Det er, som om at det kun er, når jeg står oppe på scenen, at jeg føler mig helt rigtig. Jeg er nede i et hul. Jeg har allermest lyst til bare at sove. Jeg ved godt, det bare er en følelse, og at man skal lade den komme og lade være med at dvæle ved den og blot lade den forsvinde. Men jeg er så dum til at gribe fat i de følelser og begynde at kigge på dem. Som en græshoppe under et stetoskop begynder jeg at pille i dem ...

Sådan lyder ordene i en intro til en af standupkomikeren Christian Fuhlendorffs samtalepodcast "Hva' så" i det tidlige forår 2022. Uge efter uge går han tur med en kendt person med noget på hjerte. To dage efter den hudløst ærlige intro, der har affødt mange reaktioner fra hans lyttere, møder vi ham i lobbyen på Hotel Scandic i Aarhus. Der er et par timer til det første af aftenens to shows i Musikhuset, der markerer afslutningen på turnéen "Det sjovt".

– Det er en fase, jeg har stået i før, og som kommer, når noget bliver afsluttet. Det er følelsen af et tryk, der letter, og hvor jeg mærker nogle sprækker, som skal repareres. Samtidig har jeg det sådan, at når de øjeblikke kommer, så nævner jeg dem. Jeg fortæller altid mine lyttere, hvor jeg er henne, så de ved, hvor de har mig. Jeg kan ikke lide at fake, siger Christian Fuhlendorff, da vi har fundet en stille plads i hotellets restaurant, hvor en playliste fra 1980'erne danner svag lydkulisse.

Krudt i røven

Ordene er betegnende for den rå og upolerede ærlighed, der kendetegner Christian Fuhlendorff, og som siden debuten i 2001 har givet ham en særlig position på den danske standup-scene. En scene, som han fandt via en lang og kringlet vej, der tog sin begyndelse i folkeskoletiden. Lærerne noterede sig tidligt, at Christian Fuhlendorff skilte sig ud. Han var ordblind og havde med egne ord 'krudt i røven'.

– Jeg havde svært ved at indordne mig under reg-

lerne om at skulle sidde stille og være i en klasse. Jeg fyldte meget, fortæller Christian Fuhlendorff. Lærernes mistanke gik på, at han havde ADHD, og som tiårig blev Amager-drengen sendt til udredning på den børnepsykiatriske afdeling Nordvang. Han endte med at bo der i 10 uger og var kun hjemme i weekenderne.

– Jeg tror aldrig helt, at jeg forstod, at jeg var under udredning, og det var først flere år senere, at jeg spurgte mine forældre om, hvad det egentligt var, der var galt med mig.

Den svære accept

Diagnosen, som endte med at blive sat på komikeren, lød på 'grænsepsykotisk'. Han kom i specialskole i Ballerup, hvor han gik de næste tre et halvt år. Her var der to lærere pr. elev, og Christian Fuhlendorff blev kørt til og fra 'afdelingen', som han kaldte specialskolen, i handicapbus. I dag genkalder han sig tydeligt, hvordan han endte med at føle sig hjemme på specialskolen.

– Når de andre elever blev gale, imiterede jeg dem. Jeg måtte godt være gal, jeg eksploderede og råbte og skreg.

Derfor var det også en speciel følelse, der ramte Christian Fuhlendorff, da en ny udredning viste, at han var blevet stillet en fejldiagnose.

– I mange år havde jeg fået at vide, at der var noget galt med mig, hvilket jeg havde haft svært ved at acceptere, for når jeg kiggede ned ad mig selv, så havde jeg to arme og to hænder ligesom alle andre, og jeg tænkte 'hva' fanden er det her for noget?!' Ikke desto mindre var jeg endt med at acceptere, at der var noget galt, og så skulle jeg pludselig forholde mig til, at det var der nok ikke alligevel. Det var svært.

Du er komplet

Oplevelsen endte med at sætte sig livslange spor, og ifølge standupkomikeren er det aldrig lykkedes ham at komme af med følelsen af, at der er noget galt med ham.

– Jeg går stadig rundt og har det, som om jeg spiller spillet lidt anderledes end de andre, og det er helt sikkert en grundfølelse, som har rod i de år, hvor jeg var i psykiatrien og gik på specialskole.

I forbindelse med foredrag om ordblindhed og tiden på specialskole har Christian Fuhlendorff flere gange oplevet, hvordan følelserne kan overmande ham, og stemmen knækker, når han forestiller sig, at han bevæger sig tilbage til sit tiårige jeg.

– Den der følelse af, at du er forkert, er meget voldsom, siger Christian Fuhlendorff og løfter sløret for, hvad han i dag har lyst til at sige til enhver tiårig dreng, som står foran en udredning:

– Du er god nok, lige meget om du kan læse, skrive eller spille fodbold. Du behøver intet for at være god nok. Du er komplet. Du er et helt menneske, uden at du kan noget som helst. Om du sidder på skolebænken, i institutionen eller botilbuddet, så er du god nok lige dér, og der er ikke et andet sted, hvor du burde være.

En scene til tankemylder

Vejen til den erkendelse har taget et par sving undervejs. Med til Christian Fuhlendorffs historie hører også en kamp mod hash, som begyndte, da han var omkring de 17 år.

– ‘Fuck, kan livet også være sådan her!?’ Det var den følelse, hashen umiddelbart gav mig, fordi jeg fik en ro, som jeg ledte efter, og som jeg ikke kunne finde ud af, hvordan jeg ellers skulle få, når tankerne susede rundt i hovedet. Men det holdt ikke i længden, og det voksede sig til et reelt misbrug, som ødelagde meget.

Vendepunktet blev mødet med hustruen, Carina, som Christian Fuhlendorff har været sammen med i 16 år, og som motiverede ham til at gå i behandling og lære at håndtere tankemylderet på anden vis. Derudover blev standupkomikken det sted, hvor Christian Fuhlendorff fik afløb for meget af det, der fyldte.

– Standup har fungeret som en kæmpe udladning for mig, fordi jeg kan gå op på en scene og bare lade det vælte ud med det, jeg tænker. Det er på scenen, at jeg føler mig mest rigtig, siger Christian Fuhlendorff, som aldrig har været bange for at bruge humoren til at tale om tunge emner.

– Komikerens job er et sige det, der ikke må siges, pointerer han.

Thunberg

En af de gange, hvor Christian Fuhlendorff kom i vælten, var, da han lavede en sexjoke om miljøforkæmperen Greta Thunberg.

– Min pointe var et vise, hvor absurd det er, at folk bliver rasende over, at jeg laver en sexjoke over en 17-årig, men der er ingen af de samme mennesker, der ser noget forkert i at bruge Greta Thunberg til at præge de otteårige, siger Christian Fuhlendorff og nævner en demonstration i hjemkvarteret Aamager, hvor børn blev opfordret til at aflevere deres bamser til fordel for klimaet.

– Hvorfor skal børn overhovedet gå op i det? Hvorfor skal det lægges på deres skuldre? Vores opgave som voksne er at sørge for, at børn bliver så lidt traumatiserede som muligt, men vi har desværre en presse og nogle politikere, som skovler frygt ned i hovedet på os, og samtidig har vi nogle sociale medier, hvor folk flasher deres perfekte liv. Det kan ikke undre, at verden nogle gange kan være svær at være i.

Samfundet som firma

En verden, som Christian Fuhlendorff med sin krøllede sans for analogier nogle gange vælger at se som en virksomhed, fordi det i hans øjne tydeliggør nogle paradokser.

– Hvis samfundet var et firma, hvor så mange mennesker har det svært og bliver decideret syge af at være, så ville der komme en styrelse og lukke lortet, siger han og forsætter:

– Det er vildt, at vi har et samfund, hvor så mange er nødt til at blive medicineret for at passe ind og få ro på deres tanker. Det havde da været federe med et samfund, hvor der simpelthen bare var plads til de mennesker.

I kraft af sin egen historie spekulerer Christian Fuhlendorff indimellem på, hvorfor der gives så mange diagnoser, og for hvis skyld de bliver givet.

– Man skal altid give diagnosen til børn og unge for deres skyld, men nogle gange synes jeg, det er, som om det er for forældrenes skyld, og det gør mig ked af det, siger komikeren og slår straks efter over i en af sine humoristiske iagttagelser.

Foto: Miklos Szabo

” *Standup har fungeret som en kæmpe udladning for mig, fordi jeg kan gå op på en scene og bare lade det vælte ud med det, jeg tænker.*

Christian Fuhlendorff

” *Det er vildt, at vi har et samfund, hvor så mange er nødt til at blive medicineret for at passe ind og få ro på deres tanker. Det havde da været federe med et samfund, hvor der simpelthen bare var plads til de mennesker.*

Christian Fuhlendorff

– Jeg læste engang, at det oprindeligt var dem med diagnosen ADHD, som fik os ud af Afrika. Det tror jeg er rigtigt. På samme måde tror jeg, at det var dem med autisme, som holdt øje med stjernerne for at få en fornemmelse af, hvordan menneskene bevægede sig rundt i verden.

Som en baby i luften

Det er, når Christian Fuhlendorff fra scenen giver los for sine skæve iagttagelser og provokationer, hvor han indimellem skaber en stemning i salen, som kan føles sitrende og næsten utryg, at han mærker sig selv tæt på.

– Det er hjemligt for mig, griner han og tilføjer:
– Det er en sjov energi at være i for mig. At vende publikum mod mig selv, for derefter at vinde dem tilbage. Det giver et rush, hvor vi mærker hinanden, og hvor vi oplever, at noget er anderledes, end det plejer at være. Vi har alle sammen levet lidt mere, end vi havde før, når vi finder hinanden, efter at spillereglerne har været brudt. Det er ligesom, når en far kaster sin baby op i luften og griber barnet. Jeg kan godt lide stemningen af kaos for så at gribe publikum, men det er blevet sværere, fordi vi lige nu lever i tid, hvor du blot skal sige ét ord forkeret, så har du mistet nogen, og de vil ikke gribes igen.

Christian Fuhlendorff er derfor heller ikke til den ‘feel good comedy’, hvor komikeren og publikum finder sammen i en stemning, der siger, at det er dem uden for salen, som ikke har forstået noget af det hele.

– Min tilgang er at sige, at ‘hvis vi nu skal være helt ærlige, så er der også nogen herinde i salen, som er skudt i låget’. For det er jo sandheden, men sand-

heden er noget af det, der kan gøre folk allermost utrygge. Jeg nægter blot at indordne mig og acceptere, at der er emner, som vi ikke må tale om.

En skævere vinkel

Christian Fuhlendorff nærmer sig de 40 år, og selv om han stadig har sine op- og nedture, så føler han i dag, at han står et afklaret sted i livet. Tankerne om, hvor han kommer fra, forlader ham dog aldrig. – ‘Er der en fremtid til mig?’ ‘Er der plads til mig?’ ‘Hvad kan jeg bruges til?’ ‘Hvor hører jeg til?’ Følelsen af, hvad de spørgsmål kan gøre ved en, sidder dybt i mig, siger Christian Fuhlendorff, som ikke desto mindre har fået et andet syn på eksempelvis det at have en diagnose.

– Diagnoser er for mig et sæt briller, du får på, og hvorigennem du ser verden. Det er muligvis fra en lidt skævere vinkel og fra et lidt skævere sted end de fleste andre, men det behøver ikke stå i vejen for noget. Det betyder bare, at du ikke kan tage den almindelige motorvej gennem livet. Og det sjove er, at hvis du kigger på et kort, så kan du nå alle steder hen uden at tage motorvejen. Det tager bare lidt længere tid, og du skal køre nogle skæve veje, men når du kommer frem til din destination, så har du set noget, som de andre ikke så, og det er lige så rigtigt. De andre har set rastepladser, tankstationer og grim kunst, men du har måske set kirker, en lokal brugs og et barn, der sjippede ved en bænk.

Christian Fuhlendorff holder en kort tænkepause, der igen bringer ham tilbage i hans egen historie.

– Jeg har været på handicapdag i Tivoli, og jeg har været i specialskole i nattøj, uden at der var nogen, som så skævt til mig af den grund. Det kan også noget ...

Christian Fuhlendorff

Christian Fuhlendorff (f. 1982) er standupkomiker, tv-vært, skuespiller og manuskriptforfatter. I 2015 blev han kåret til Årets komiker.

” *Diagnoser er for mig et sæt briller, du får på, og hvorigennem du ser verden. Det er muligvis fra en lidt skævere vinkel og fra et lidt skævere sted end de fleste andre, men det behøver ikke stå i vejen for noget.*

Christian Fuhlendorff

Den sociale profil

I hvert nummer af SUF Magasinet indgår ”Den sociale profil”. Vi går tæt på et menneske, som taler indefra eller udefra på det sociale område, og som bidrager med debat og refleksion over det sociale område og mennesker i udsatte positioner. Du møder politikere, kunstnere, eksperter osv.

” *Spiseforstyrrelsen indeholder regler, som gør, at man ikke behøver at spekulere på meget andet end at få det så fysisk dårligt, at der ikke er plads til at tænke på ret meget.*

Laila Tulinius

Laila har fundet sit ‘livsredskab’

Foto: Emil Ryge Christoffersen

Sammen med sin mor har Laila Tulinius stået for oversættelsen af en stor engelsk bog om spiseforstyrrelse. Arbejdet har bidraget til Lailas Tulinius' egen recovery, men projektet kunne ikke lade sig gøre uden støtten fra BOAS Taastrup

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

– Jeg havde ikke kunnet det her uden støtten fra BOAS, og jeg havde ikke haft det, som jeg har det i dag, uden den her.

Laila Tulinius kigger på sit værk, som ligger på bordet. Sammen med sin mor har hun stået for oversættelsen af den engelske bog *Rehabilitate, Rewire, Recover!*, skrevet af forfatteren Tabitha Farrar, der handler om, hvad det vil sige at have en spiseforstyrrelse og blive fri af den. Et projekt på mere end 550 sider, som det ikke lå i kortene, at Laila Tulinius skulle kaste sig ud i, da hun i 2019 blev indskrevet i døgn- og autismetilbuddet BOAS Taastrup. Og så alligevel.

– Noget af det første, som Laila sagde, da hun kom her, var, at hun ikke 'bare' ville overleve – hun ville leve! Der lå en livsopgave, der handlede om at få skruet en tilværelse sammen, som ikke kun drejede sig om indlæggelser og spiseforstyrrelse. Men udgangspunktet var svært. Spiseforstyrrelsen fyldte alt, siger Majbritt Darling, socialkonsulent, der sidder på den anden side af bordet, og som har været fast vejleder for Laila Tulinius. Ved siden af hende sidder socialkonsulenten Susanne Gram.

– Det var med små skridt, at Laila skulle frigøres fra sin spiseforstyrrelse, indskyder hun.

Laila Tulinius nikker:

– Det var hele tiden et spørgsmål om tid, før jeg skulle indlægges igen, og jeg kunne ikke engang huske, hvad det ville sige at have det godt. Jeg manglede nogle livsredskaber til at nå et større mål.

Tager kontrollen

Lailas Tulinius årelange kamp med spiseforstyrrelse tog sin begyndelse, da hun efter en god tid i folkeskolen startede på HF. Snigende følelser af angst

og usikkerhed udartede sig til en spiseforstyrrelse, som gav hende en følelse af kontrol.

– Spiseforstyrrelsen indeholder regler, som gør, at man ikke behøver at spekulere på meget andet end at få det så fysisk dårligt, at der ikke er plads til at tænke på ret meget. Det er som at gå ind i en boble, men det er kun hjælpsomt for en kort periode. I dag ved jeg, at en spiseforstyrrelse ikke er noget, som giver kontrol, men noget som tager kontrol, og først når jeg kæmper mod spiseforstyrrelsen, er det mig, som tager kontrollen, forklarer Laila Tulinius.

En almindelig tilværelse

Vejen til dén erkendelse skulle blive lang. Laila Tulinius' behandlingshistorie tæller samlet flere års døgnindlæggelser og dagbehandlinger samt en udredning for autisme. I en alder af 38 år blev hun indskrevet hos BOAS Taastrup efter nok en døgnindlæggelse.

– Jeg prøvede konstant at få det til at fungere, og jeg drømte om at komme til at føre en almindelig voksentilværelse, fortæller Laila Tulinius.

Majbritt Darling supplerer:

– Selvom Laila havde et mål, så var hun samtidig væltet bagover ved tanken om, hvordan hun nogensinde skulle lykkes med det, og det var svært at se delmålene på vejen.

Et lille håb

Derfor tøver Laila Tulinius og hendes to socialkonsulenter heller ikke med at betegne det som et gennembrud, da hun via YouTube stiftede bekendtskab med Tabitha Farrar og et nyt community om spiseforstyrrelse.

– Jeg vidste ikke, hvad jeg ledte efter, men jeg vidste det, da jeg fandt det, siger Laila Tulinius og uddyber:

Foto: Emil Ryge Christoffersen

– Bogen forklarede på en konkret måde om kroppens signaler, og den gav et sprog og en forståelse for spiseforstyrrelsen, jeg ikke kendte til fra dansk. Derudover var der en masse simple forslag til, hvad jeg kunne gøre. Bogen tændte et håb i mig.

Broen til ansvar

Hendes to socialkonsulenter mærkede, at Laila Tulinius havde fundet noget brugbart – et livsredskab – men de fornemmede også, at de skulle træde varsomt.

– Vi blev præsenteret for Farrar i små glimt, og det var tydeligt, at vi ikke skulle snakke for længe om det, da det for Laila stadig var så sårbart og så spinkelt et håb, at hun var bange for, det ville gå i stykker, hvis dette blev sagt for højt. Laila ville ikke risikere, at der blev pillet ved hendes begejstring. Samtidig kunne vi se gløden i hendes øjne, og det var hele broen til, at hun tog ansvar for sin egen plan, fortæller Majbritt Darling, som bakkes op af Susanne Gram:

– Dét, som Laila gradvist delte med os, gav mening, og jeg var meget bevidst om at vove at give lidt slip og lade hende gå med det, som gav hende værdi. Hvis hun skulle udvikle sig, var det afgørende, at hun gjorde noget selv.

Redningskranse

Noget af det, som Laila Tulinius besluttede sig for

at gøre, var sammen med sin mor at få bredt budskaberne fra Tabitha Farrar ud på dansk grund. Bogen, der på dansk har fået titlen, Genopbyg, Omprogrammer, Bliv Rask!, og som udkom i foråret 2022, vidner om en kolossal indsats, selvom Laila Tulinius loyalt betoner, at hendes mor har trukket det største læs.

– Jeg gik ind i arbejdet med bogen, fordi rammerne hos BOAS Taastrup gjorde det muligt. Her har jeg fået den basale tryghed, struktur og tydelighed, som ikke mindst min autisme kræver, og jeg har fået hjælp til at udtrykke mine behov, hvad enten det drejede sig om at spise eller sove.

Laila Tulinius ser over på sine to socialkonsulenter:

– I lagde redningskranse ud til mig i form af kontakt, og det bar mig gennem hverdagen.

I dag er Laila Tulinius så langt i sin recoveryfase, at hun spiser, når hun skal, og ikke fordi nogen siger det.

– Jeg oplever en verden, jeg aldrig havde troet mulig, men jeg har stadig rigtig lang vej igen, og der er meget, der skal repareres. Men for hver dag, der går, hvor jeg ikke bliver indlagt, sætter jeg en rekord.

Foto: Emil Ryge Christoffersen

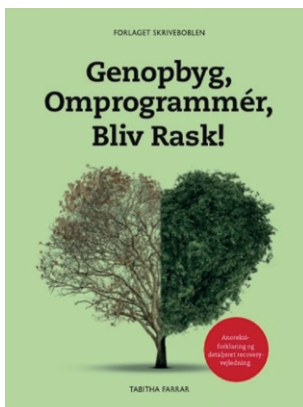

Spiseforstyrrelse som primær problemstilling er en stigende tendens

I SUF får vi stadig flere henvendelser fra kommuner, der står med borgere med en autismediagnose, men som også kæmper med en spiseforstyrrelse. Manglen på helhedsorienterede tilbud, som har fokus på samspillet mellem autismen og spiseforstyrrelsen, førte sidste år til etableringen af SUF-afdelingen BOAS Villa i Taastrup, som er et botilbud, der henvender sig specifikt til unge og voksne i alderen 16-40 år med autisme og en spiseforstyrrelse eller 'forstyrret spising'.

” *Jeg gik ind i arbejdet med bogen, fordi rammerne hos BOAS Taastrup gjorde det muligt.*

Laila Tulinius

Bogen *Genopbyg, Omprogrammér, Bliv Rask!*

Med afsæt i erfaringerne fra sin egen og andres helbredelse fører forfatteren Tabitha Farrar læseren igennem processen for en personlig helbredelse fra en spiseforstyrrelse. Foruden utraditionelle idéer og koncepter leverer bogen også et "værktøjssæt" til at hjælpe med den neurale omprogrammeringsproces samt handlingsbaserede idéer til at hjælpe den spiseforstyrrede til at spise uden begrænsninger. Bogen er på dansk oversat af Laila Tulinius og hendes mor, Lise Tulinius, og udkommet på Forlaget Skriveboblen.

Opgangen leverer ny indgang til fællesskabet

En ældre villa i Odense er nu fællesadresse for unge og ansatte i SUF Opgangen, og det styrker den socialfaglige indsats

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

” *Dét, som vores nye adresse først og fremmest betyder, er, at vi har skruet op for det fællesskab og den hjemlighed, som er afgørende for vores indsatser.*

Thomas Haastrup

I træningsrummet er en ung mand, som på grund af psykosociale udfordringer ikke er i stand til at gå i et almindeligt fitnesscenter, i gang med at løfte vægte sammen med sin socialkonsulent. Foran computeren inde i det ene af opholdsrummene sidder en ung kvinde sammen med sin socialkonsulent og træner i at gå på netbank og e-Boks.

Vi er i SUF Opgangens nye fælleslokaler på Jagtvej i centrum af Odense, hvor afdelingsleder Thomas Haastrup tager begejstret imod. Lokalerne har nemlig skabt helt nye muligheder for afdelingen, der dels er et specialiseret botilbud for unge mellem 15 og 35 år med psykosociale vanskeligheder, dels tilbyder støtte i egen bolig.

– Dét, som vores nye adresse først og fremmest betyder, er, at vi har skruet op for det fællesskab og den hjemlighed, som er afgørende for vores indsatser, siger Thomas Haastrup.

Understøtter 24/7

Baggrunden for flytningen er en øget efterspørgsel på SUF Opgangens tilbud, som har skabt behov for et større samlende sted, der samtidig understøtter SUF's bærende princip om rådighed.

– Ét er, at der altid er én fra teamet, som er til rådighed for den unge, når behovet opstår. Noget andet er, at vi har det som en ambition, at de ser og mærker rådigheden i hverdagen. Der skal være en samlende indgang, hvor de unge altid kan komme, og hvor der er et miljø, som de – uanset deres udfordringer – føler sig tilpasse i, siger Thomas Haastrup.

Træner relationer

Afdelingslederen fremhæver i den sammenhæng, at et væsentligt aspekt ved SUF Opgangens indsatser er, at de unge lærer at begå sig socialt.

– Uanset om det er deltagelsen i madlavningen, fitnessstræningen, kortspillet eller samtalen med nog-

le af de andre, som er indskrevet her hos os, så er vores fysiske rammer med til at understøtte indsatserne, fordi det er her, at de unge træner deres evne til at indgå i relationer, siger Thomas Haastrup og peger rundt i ejendommen:

– Her er hyggekrege, udendørs faciliteter, plads til den fortrolige samtale med den enkelte, og her er plads til det brede fællesskab. Fælleslokalerne rummer både plads til det individuelle og det sociale.

Lang ønskeseddel

De unge har selv været med til at sætte deres aftryk på indretningen af de nye lokaler.

– Airhockey, poolbord, flippermaskine, et motionsområde. De unges ønskeseddel er lang, og det er langt fra sikkert, at de får det hele, men noget af det får de, fordi vi kan se, at det gør noget godt for deres indbyrdes relationsdannelser, når de eksempelvis kan mødes om et spil eller dyrke motion sammen, siger Thomas Haastrup.

SUF Opgangens tidligere fælleslokale på Allégade i Odense bliver nu omdannet til en lejlighed, som giver plads til endnu en indskrivning.

” *Overbygningen er særlig god for unge og voksne, som eksempelvis lider af ensomhed, og ikke mindst angst kan gøre det særdeles udfordrende at komme igennem natten.*

Trine Egholm, afdelingsleder
SUF Eremitterne

Foto: Emil Ryge Christoffersen

Natoverbygninger går deres sejrsgang

SUF Eremitterne i København har succes med 'natpladser' til unge og voksne, som har behov for ekstra støtte i aften- og nattetimerne. For nylig åbnede natoverbygning nummer tre

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Når dagen glider over i aften og nat, er der mennesker i sårbare livspositioner, som har så vanskeligt ved at komme igennem de mørke timer, at de har behov for intensiv støtte. Den støtte finder de hos SUF Eremitterne i København, et bo-selvtilbud til personer i alderen 16-40 år.

Afdelingen har succes med etablering af såkaldte natoverbygninger, hvor den unge eller voksne i tidsrummet fra klokken 20.00-08.00 har adgang til en socialfaglig medarbejder i en vagtlejlighed i samme ejendom eller opgang, som den unge eller voksne bor.

– Overbygningen er særlig god for unge og voksne, som eksempelvis lider af ensomhed, og ikke mindst angst kan gøre det særdeles udfordrende at komme igennem natten. Natoverbygningen er samtidig rent præventivt god til unge, som ellers ville være i risiko for at bliver opsagt på grund af larm. Også her skaber det en tryghed at vide, at der er en nattevagt til stede lige ved siden af, som der kan gribes ud efter, hvis der opstår et behov, siger Trine Egholm, afdelingsleder, SUF Eremitterne.

De svære ydertimer

Afdelingen åbnede sin første natoverbygning for tolv år siden på Nørrebro, nummer to i januar 2020 på Østerbro, og for nylig etablerede SUF Eremitterne så natoverbygning nummer tre. Denne gang i Københavns Nordvest. Natoverbygningerne er resultatet af et stigende antal kommunale henvendelser på pladser med ønsker om et værested med tilknyttet støtte om aftenen og morgenen.

– Vi har gode erfaringer med at etablere natoverbygninger, og samtidig har vi et godt kendskab til behovene hos den målgruppe, som vi arbejder med, siger Trine Egholm og nævner, at de unge og voksne, som eksempelvis har gavn af den ekstra støtte og omsorg, som natoverbygningen tilbyder, typisk er mennesker, som kan være vanskelige at rumme i et almindeligt bosted.

– Det er unge og voksne, som er psykosocialt udfordrede i form af eksempelvis personligheds-, opmærksomheds- og tilknytningsforstyrrelser eller som følge af dobbeltdiagnoser og misbrugsproblematikker. For andre er det den førnævnte angst, som gør, at der er behov for tryghed i ydertimerne, siger Trine Egholm.

Fysisk tæt på

Natoverbygningerne er en udbygning af den socialfaglige grundmodel, som i forvejen tilbydes hos SUF Eremitterne som den bærende del og indsats, hvor samtlige unge og voksne har en fast tilknyttet socialkonsulent, som er til rådighed 24/7. I grundmodellen er socialkonsulenten imidlertid ikke altid fysisk til stede hos den unge eller voksne, fordi den enkelte bor selv i en af SUF Eremitternes lejligheder, der ligger spredt geografisk rundt om i København. Anderledes er det med natoverbygningen.

– Uanset behovene er der altid en kompetent nattevagt til stede, som kan hjælpe og skabe tryghed, og det kræver blot et telefonopkald at få fat i den primære socialkonsulent, som har den bærende relation til den unge, slutter Trine Egholm.

SUF

på folkemøde

Når Bornholm den 16.-19. juni 2022 lægger klippeø til Folkemødet 2022, bliver det nok engang med deltagelse af Den Sociale Udviklingsfond (SUF), der er at finde i Selveje Danmarks store debattelt.

Du kan møde repræsentanter for SUF, som er ivrige efter at tale om aktuelle problemstillinger indenfor udsatteområdet, og så står vi også selv bag en debat.

Det sker, når vi fredag den 17. juni klokken 12.00-12.45 – under ledelse af journalist og bestyrelsesmedlem i SUF – Troels Mylenberg – åbner dialogen ”Er fællesskabet nødvendigvis til det bedste for den udsatte?”

Margrethe Langer, regionsdirektør, SUF, om tankerne bag det kommende debatarrangement:

– Værdien af fællesskaber for mennesker i sårbare livspositioner bliver ofte fremhævet som et kardinalpunkt i indsatserne. Vi synes derfor, det er både interessant og vigtigt at stille spørgsmålet, om fællesskaber nu også altid er så indlysende en styrke, og hvad det rent faktisk kræver at etablere meningsfulde fællesskaber for mennesker, der ofte vælger ensomheden.

Margrethe Langer tager plads i panelet sammen med blandt andet Noemi Katznelson, professor, leder af Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet.

Foto: Shutterstock

Ny podcast giver svar på autismens dilemmaer

‘Autisme på nært hold’ er navnet på en ny podcast, hvor mennesker med autisme deler ud af deres viden og erfaringer. SUF-afdelingen BOAS Mentor står bag podcasten, der hurtigt har fået mange lyttere

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

”Skal jeg fortælle, at jeg har en autismediagnose, når jeg starter på mit nye arbejde?”

Sådan lyder et af spørgsmålene i podcasten ‘Autisme på nært hold’, hvor et panel af mennesker med autismeprofil diskuterer autismerelaterede dilemmaer fra mennesker med autisme og deres pårørende.

– Det er så vigtigt, at samtalen bliver drevet af ‘autister til autister’. Ofte bliver emnerne taget op af psykiatere, hvor det bliver fagligt frem for menneskeligt. Det er vigtigt for folk som os at få råd og indsigt fra dem, som har oplevet problemstillinger på egen krop, siger Kaleb, der er indskrevet i BOAS Mentor, som er et bostøtte- og mentortilbud til unge og voksne med autismeprofil, og som er en af paneldeltagerne i podcasten.

– Vi møder jævnligt mennesker med autisme samt pårørende, som efterlyser sparring og rådgivning om nogle af de svære dilemmaer, som autismen fører med sig. I den sammenhæng synes vi, det er interessant at skabe en ramme, hvor det er mennesker med autisme med kendskab til egne styrker og udfordringer, som deler ud af deres viden og erfaringer, siger Anders Kondrup, socialkonsulent og en af idémændene bag den nye podcast.

Spejlet i erfaringer

Mediet er velvalgt. Podcasten gør det nemlig op til lytteren selv at planlægge, hvornår det passer at kunne høre programmet.

– For mange mennesker med autisme er det vigtigt selv at kunne planlægge, og her melder podcasten sig som et rigtig godt medie, fordi det er så fleksibelt, fortæller Charlotte R. Meyer, socialkonsulent, der sammen med Anders Kondrup står for at facilitere podcasten ved at spørge ind til de svar og perspektiver, som panelet kommer med.

– Mennesker med autisme og deres pårørende, som lytter til podcasten, skal opleve, at de bliver mødt og spejlet i deres erfaringer og dilemmaer. Måske kan det ligefrem være med til at nedbryde fordomme, siger Charlotte R. Meyer.

”Autisme på nært hold” gik første gang i luften på FN’s International Autismedag den 2. april 2022 og kan findes på populære podcastmedier som Spotify, Podimo, Deezer, Google Play og Apple Podcasts. Et nyt afsnit går i luften hver onsdag kl. 21.00, og sidder du som lytter med et autismerelateret dilemma, så kan du indsende det til autismepaanaerthold@suf.dk

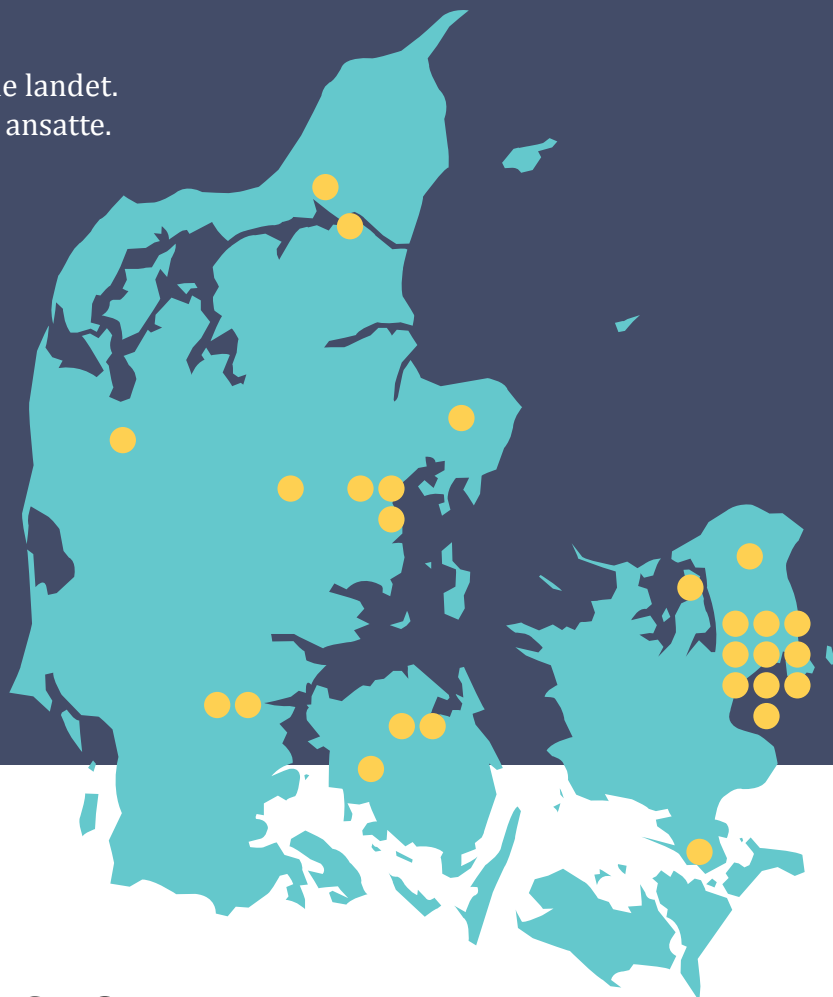
DEN SOCIALE UDVIKLINGSFOND

Involverende og dokumenterede udviklingsforløb

- 30 selvstyrede afdelinger fordelt over hele landet.
- 400 specialiserede og fagligt velfunderede ansatte.

Læs mere på:

www.suf.dk

SUF MAGASINET

et gratis magasin med fokus på individuelle socialpædagogiske løsninger

SUF Magasinet giver dig et fagligt indblik i Den Sociale Udviklingsfonds arbejde. Vi sætter ord og billeder på de mennesker, der får gavn af vores skræddersyede løsninger. Og vi giver dig interviews og baggrund med de bedste eksperter inden for det socialpædagogiske område.

Send en mail med navn og adresse til magasin@suf.dk, så modtager du magasinet kvit og frit med posten.

DEN SOCIALE UDVIKLINGSFOND

Hovedkontor > Hunderupvej 116 > 5230 Odense M > Tel: 7019 2800 > suf@suf.dk > www.suf.dk